

**Інформаційна довідка
щодо проєкту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України
щодо забезпечення прав обвинуваченого у кримінальному провадженні у
формі приватного обвинувачення»
(реєстр. № 15218 від 04.05.2026)***

***Анотація.** В інформаційній довідці розглянуто питання удосконалення підстав закриття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення у контексті проєкту Закону України (реєстр. № 15218 від 04.05.2026) (далі – законопроєкт).*

Проаналізовано відповідність законопроєкту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності та нормам чинного кримінального процесуального законодавства.

***Ключові слова:** кримінальне провадження, обвинувачений, потерпілий, приватне обвинувачення, процесуальні права.*

Вступ

Гарантії справедливого суду, передбаченого статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також реалізація принципу рівності сторін у кримінальному провадженні охоплюють право обвинуваченого на ефективний захист та остаточне вирішення питання про його вину або невинуватість. Це означає, що існуючі процесуальні моделі не повинні створювати ситуацій, коли провадження припиняється без належного судового контролю, якщо хоча б одна зі сторін наполягає на його продовженні в межах закону.

Відповідно до практики Європейського суду з прав людини відмова сторони від процесуальних прав є допустимою лише за умови, що вона є чіткою, добровільною та усвідомленою¹. У контексті приватного обвинувачення це означає, що відмова потерпілого від обвинувачення не завжди повинна автоматично блокувати судовий розгляд, якщо інша сторона процесу заперечує проти припинення провадження і наполягає на судовому вирішенні спору.

Законопроєкт розроблено з метою забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина, зокрема права обвинуваченого на справедливий суд.

Пропонується внести зміни до статей 26 та 284 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), передбачивши, що відмова потерпілого від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення не є безумовною підставою для закриття

¹ Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Sejdovic v. Italy» (заява № 56581/00) від 1 берез. 2006 р. Інформаційний бюлетень з практики Суду. Березень 2006
[file:///C:/Users/Administrator/Downloads/CASE%20OF%20SEJDOVIC%20v.%20ITALY%20-%20\[Ukrainian%20Translation\]%20legal%20summary%20by%20the%20CoE%20Project%20Continued%20support%20to%20the%20criminal%20justice%20reform%20in%20Ukraine_.pdf](file:///C:/Users/Administrator/Downloads/CASE%20OF%20SEJDOVIC%20v.%20ITALY%20-%20[Ukrainian%20Translation]%20legal%20summary%20by%20the%20CoE%20Project%20Continued%20support%20to%20the%20criminal%20justice%20reform%20in%20Ukraine_.pdf).

кримінального провадження у випадку, якщо обвинувачений заперечує проти такого закриття.

Визнаючи необхідність удосконалення підстав закриття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Основна частина

Відповідно до пункту 3 частини другої статті 129 Конституції України однією з основних засад судочинства є змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і доведенні перед судом їх переконливості.

У кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення саме потерпілий фактично виступає стороною обвинувачення. У законопроекті не визначено суб'єкта, який надалі здійснюватиме функцію підтримання обвинувачення у разі відмови потерпілого від обвинувачення та одночасного заперечення обвинуваченого проти закриття провадження, що зумовлює ризик порушення конституційного принципу змагальності сторін, оскільки суд не може перебирати на себе функції сторони обвинувачення.

Крім того, відповідно до частини першої статті 19 Конституції України органи державної влади та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Відсутність у законопроекті чітко визначеного процесуального механізму продовження кримінального провадження після відмови потерпілого може створити невизначеність у правозастосуванні та призвести до неоднакового застосування відповідних норм.

Положення законопроекту щодо набрання чинності законом не враховують приписів Конституційного Суду України, викладених у Рішенні від 15 квітня 2020 року № 2-р(П)/2020, де зазначено, що відповідно до принципу верховенства права важливо передбачити розумний часовий проміжок між офіційним оприлюдненням закону й набранням ним чинності.

Висновки

Представлений законопроект, спрямований на посилення гарантій захисту прав обвинуваченого, потребує доопрацювання в частині визначення механізму підтримання обвинувачення після відмови потерпілого та узгодження із загальними засадами кримінального процесуального законодавства.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей*

документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.